

USLOVNA OSUDA U NOVOM KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU

U v o d

Uslovna osuda spada u red veoma značajnih krivičnopравnih i kriminalno-političkih mera za borbu protiv kriminaliteta kao društvenog zla. Nastala pre jednog veka, kao izraz težnje da se kazna prilagodi učiniocu krivičnog dela, tako da njeno izvršenje bude odraz potrebe za popravljanjem delikvenata, ona danas postoji gotovo u svim savremenim zakonodavstvima u ovom ili onom obliku. Njena praktična primena je sve šira i sve obuhvatnija, naročito u oblasti nehatnih delikata. Obim i relativna učestalost njene primene u praksi ne odražavaju samo kohezionu snagu jednog društva i njegov odnos prema delikventu, već su istovremeno i odraz korisnosti i efikasnosti ovog sredstva za sprečavanje vršenja određenih vrsta krivičnih dela od strane onih izvršilaca kod kojih ne postoji kriminalna sklonost.

U dugoj ljudskoj istoriji, sve do pred kraj prošlog veka, organizovana borba protiv kriminaliteta vodila se isključivo primenom kazne kao državno-pravnog, represivnog sredstva. Vrsta i visina kazne zavisi su od realne potrebe diktirane tretmanom društveno-političkom i kriminalno-političkom situacijom ili od apstraktnog shvatanja pravde i pravičnosti kao osnova za odmeravanje i utvrđivanje kazne. Bez postojanja nekog realnog i čvrstog kriterijuma za određivanje kazne, kako od strane zakonodavca tako i sudije, jasno je da se ono zasnivalo na njihovom uverenju i nahođenju. Nije čudo onda što su odatle proizašle neracionalnost i nekorisnost kazne, izrečene kroz odmazdu, i samovolju kao njahov pratilac.

Inspirisana težnjom da suzbije proizvoljnost u odmeravanju kazne i uspostavi čvrst kriterijum koji bi garantovao princip jednakog i pravičnog kažnjavanja, klasična škola je ustanovila pravilo da težina kazne mora odgovarati težini krivičnog dela. Težina krivičnog dela je jedini i isključivi osnov za određivanje vrste i visine kazne. Pronađen je objektivni kriterijum za pravično kažnjavanje i za obezbeđenje principa jednakosti svih građana pred zakonom kada se nađu u ulozi izvršioca krivičnog dela. Svako će biti kažnjen istom kaznom za isto krivično delo, bez obzira na društvene uslove života i bez obzira na lične osobine. Takva apstraktna pravičnost, idealno zamišljena, pretvorila se kroz praktičnu primenu u svoju suprotnost, u nepravičnost, upravo zbog nepoštovanja društvenih uslova života, motiva, karaktera i drugih osobina ličnosti izvršioca. Dakle, uspostavljajući apstraktnu pravičnost, klasična škola je zaboravila na ličnost učinioca prema kome se primenjuje kazna i da samo menjanjem te ličnosti,

njenim uklapanjem u društvo, može biti uspešno ostvaren cilj kazne. A da bi se to postiglo kazna mora biti prilagođena individualitetu izvršioca. Drugim rečima, vezivanjem kazne samo za izvršioca krivičnog dela, klasična škola je promašila cilj prevencije kroz resocijalizaciju i skrenula ka odmazdi.

Suprotstavljajući se koncepciji kažnjavanja na bazi subjektivne odgovornosti, a posebno odmeravanju kazne na osnovu težine krivičnog dela, antropološka i pozitivna škola su u prvi plan postavile učinioca dela, umesto samog dela. Za suzbijanje kriminalne aktivnosti bez značaja je težina dela, ali nije bez značaja opasnost koja leži u učiniocu i koja ga goni na vršenje krivičnih dela. Za uspešno suzbijanje kriminalne aktivnosti potrebne su mere za suzbijanje i neutralizaciju deliktne opasnosti kao uzroka kriminalne delatnosti, a ne vršenje odmazde putem kazne radi zadovoljenja pravde i pravičnosti. Odbacujući apstraktnu pravičnost klasične škole na bazi jednakog kažnjavanja za isto delo, pozitivna škola je otišla u drugu krajnost, jer je zanemarujući krivično delo i uzimajući u obzir samo ličnost učinioca, njegov individualitet, skrenula ponovo ka objektivizaciji i arbitrenosti. Ali, njeno izricanje potrebe za prilagođavanjem mere prema ličnosti izvršioca, stvorilo je snažan pokret za individualizaciju kazne.

Potreba za individualizacijom kazne dovešće do rađanja uslovne osude koju će sociološka škola pretvoriti u moćno kriminalno političko sredstvo za borbu protiv kriminaliteta. Uvođenjem uslovne osude kao posebnog i specifičnog sredstva za borbu protiv kriminaliteta u krivično pravo, došlo je do razbijanja metafizičkog shvatanja o apstraktnoj pravičnosti i do uvođenja principa korisnosti kazne.

Uslovna osuda, kao mera za individualizaciju kazne, nastala je, dakle, kao rezultat praktične potrebe, ali na osnovu saznanja i uverenja da se svrha kazne može ostvariti kod određene vrste delinkvenata, tzv. slučajnih, situacionih delinkvenata i bez njenog izvršenja. To znači, da se prema većini delinkvenata ove vrste, pa i kod izvesnog dela delinkvenata druge vrste svrha kažnjavanja — da ubuduće ne vrše krivična dela — može ostvariti i bez oduzimanja slobode i drugih vrednosti i dobara, bez represije i zatvorskog žigosanja. To uverenje da je utvrđivanje krivice za izvršeno krivično delo i odmeravanje kazne sa ili bez njenog izricanja, dovoljno efikasna mera suzbijanja kriminaliteta, pokazalo je snagu svog dejstva u poštovanju datog poverenja i razvijanju otporne snage kod najvećeg broja delinkvenata prema kojima je izrečena uslovna osuda. I upravo korisnost i efikasnost uslovne osude doveli su do njene obimne i široke primene za sva dela gde je utvrđena kratkotrajna kazna zatvora ili novčana kazna, ili pak njihova kumulacija, a posebno kada se radi o nehatnim izvršiocima krivičnih dela.

S druge strane, razni pojavni oblici njenog ispoljavanja u stranim zakonodavstvima, čine ovu meru interesantnom za proučavanje. Jedan novi modalitet uslovne osude pojavio se i u našem novom krivičnom zakonodavstvu koji pobuđuje posebnu pažnju. Stoga ćemo izložiti suštinu uslovne osude prema novom krivičnom zakonodavstvu.

1. Karakteristike i varijante novog modela uslovne osude

Uslovna osuda je, prema novom Krivičnom zakonu SFRJ,¹⁾ samostalna krivična sankcija koja se suštinski i kvalitativno razlikuje od drugih sankcija. Ona više nije ni posebna forma izricanja i izvršenja kazne, ni posebna tzv. opominjuća kazna, kojom se zamenjuje efektivna kazna lišenja slobode ili novčana kazna. Sada je ona autonomna krivična sankcija koja se može izricati samostalno kao i svaka druga sankcija. Time su otklonjene dileme ako njene pravne prirode. Njnim izdvajanjem iz sistema kazni i uključivanjem u red sankcija ne samo što je jasno rešeno ovo, od početka sporno pitanje, već je osamostaljenjem stvoren i nov model uslovne osude, koji se bitno razlikuje od modela kakvog je poznavalo naše dosadašnje krivično zakonodavstvo.

Prema članu 52. stav 1. Krivičnog zakona SFRJ; uslovnom osudom sud utvrđuje kaznu učiniocu za izvršeno krivično delo i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vreme koje sud odredi, a koje ne može biti kraće od jedne ni duže od pet godina, ne učini novo krivično delo. Iz ove odredbe se jasno vidi da se uslovnom osudom kao samostalnom krivičnom sankcijom zamenjuje, a zatim oprašta izricanje i izvršenje kazne koja je utvrđena od strane suda. Uslovna osuda ne gubi vezu sa kaznom, ali ona nije više kazna, nego samostalna sankcija, koja se izriče umesto nje, eliminišući je u određenim slučajevima kao nekorisnu i nepotrebnu sa društvenog staništa. Kao samostalna sankcija, ona se izriče kao takva, sama za sebe, bez izricanja kazne i umesto nje. I upravo u tome je ta nova suština po kojoj se sadašnji model razlikuje od ranijeg modela uslovne osude. Raniji model uslovne osude, koji je predstavljao samo varijantu klasičnog sistema, sastojao se u tome što je izvršenje utvrđene i izrečene kazne bilo uslovljeno ponašanjem učinioca dela za vreme roka kušnje. Dakle, učiniocu krivičnog dela, za koje je on proglašen krivim, izricana je kazna, ali je izvršenje kazne odlagano pod uslovom da u određenom roku ne izvrši novo krivično delo i da ispuni druge uslove koje mu sud postavi u roku kušnje. Ovaj model oslanja se na izrečenu kaznu, na pretnju njenim izvršenjem, pri čemu se ta pretnja pojavljuje kao konstitutivni elemenat same uslovne osude. Neispunjenje postavljenih uslova u vreme roka kušnje, povlači obavezno ili fakultativno opozivanje uslovne osude i izvršenje ranije izrečene kazne prema kojoj je bio određen i sam rok kušnje. Novi model uslovne osude ne sadrži izricanje kazne, već izricanje same uslovne osude kao društvenog prekora za izvršeno krivično delo, za koje je utvrđena krivica učinioca i na bazi nje i kazna. Dakle, kazna se utvrđuje, ali ne izriče. Međutim, to nikako ne znači da se utvrđena kazna neće i saopštiti uslovno osuđenom licu. Ona se saopštava osuđenom kroz samo izricanje uslovne osude. Umesto izricanja kazne izriče se uslovna osuda kao vaspitno prekorna i opominjuća sankcija. Vaspitno prekorna zbog toga što se utvrđuje krivična odgovornost i kazna za izvršeno delo, a opomi-

¹⁾ Krivični zakon SFRJ (u daljem tekstu KZ SFRJ) objavljen je u „Službenom listu SFRJ” br. 44 od 8. 10. 1976. godine, a stupio je na snagu 1. jula 1977. godine.

njujuća zato što se preči izvršenjem kazne ako opomena ne bude dovoljna, tj. ako postavljeni uslovi ne budu ispunjeni. Uslovna osuda se po ovom modelu pojavljuje kao osuda na proveravanje, a ne kao osuda na kaznu.²⁾ Kazna će doći samo ako proveravanje pokaže da uslovna osuda kao vaspitno prekorna i opominjuća sankcija nije dovoljna za resocijalizaciju delinkvenata prema kome je izrečena.

Sušćina novog modela uslovne osude ispoljava se u sledećim karakteristikama: 1) uslovna osuda je samostalna krivićna sankcija koja se izriće kao takva umesto kazne; 2) po svom karakteru uslovna osuda je vaspitno prekorna i opominjuća sankcija koja se sastoji u osudi na prokušavanje, tj. proveravanje učinioca krivićnog dela za određeni period i 3) uslovna osuda kao samostalna krivićna sankcija ne oslanja se na izrećenu, već na utvrđenu kaznu kao opomenu da kazna može biti izrećena i izvršena, ako postavljeni uslovi ne budu ispunjeni i time sudska prognoza ne bude ostvarena. Dakle, kazna je postala sastavni deo uslovne osude i njena bitna sadržina, dok je po ranijem Zakoniku bilo suprotno, uslovna osuda je bila sastavni deo kazne, tj. samo jedan od načina izricanja kazne koja se mogla izreći uslovno, ili bezuslovno.³⁾

Model uslovne osude uspostavljen novim Krivićnim zakonom SFRJ izlazi iz okvira kontinentalnog sistema uslovne osude koji je, uz izvesna odstupanja, bio primenjivan u našem dosadašnjem zakonodavstvu. Prema napred izloženim karakteristikama, ovaj model uslovne osude predstavlja jednu kombinaciju u kojoj preovladavaju elementi anglo-amerićkog sistema probacije. Po svojoj sušćini, to je osuda na probaciju tj. na proveravanje, a takva osuda ne postoji po evropskom sistemu. Zbog toga bi bilo bolje reći da se ovde radi o posebnom modalitetu sistema probacije uz zadržavanje dva elementa kojima se on vezuje za evropski sistem. Ta dva elementa kojima se održava veza sa evropskim sistemom i koji upravo i ćine specifićnost ovog modela jesu: utvrđivanje kazne za delo izvešno sa krivićom i upisivanje uslovne osude u kazneni registar ćime se lica, kojima je izrećena ova sankcija, smatraju osuđivanima za slućaj ponovnog izvršenja dela bilo kada. Može se prigovoriti da ova dva elementa nisu poznata kontinentalnom sistemu uslovne osude u ovakvom obliku. To je taćno, jer kontinentalni sistem ne poznaje utvrđivanje kazne bez njenog izricanja, već izricanje utvrđene kazne. Po kontinentalnom sistemu uslovna osuda je osuda na kaznu, a ne osuda na proveravanje, kako je sada po novom modelu.⁴⁾ Ali baš zato što je po ovom sistemu uslovna osuda — osuda na kaznu, a ne na proveravanje, može i doći do utvrđivanja kazne sa ili bez njenog izricanja. Tako ovaj elemenat utvrđivanja kazne bez njenog izricanja predstavlja jedan hibridni elemenat koji ćini ovaj model uslovne osude specifićnim, jer u sistemu osude na proveravanje unosi utvrđivanje kazne bez njenog izricanja.

²⁾ Vidi o tome dr Franjo Baćić, Uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zašćitnim nadzorom u Prijedlogu Krivićnog zakona SFRJ, Naša zakonitost, br. 6/1976. god., str. 46.

³⁾ Mr Zoran Stojanović, Uslovna osuda u novom Krivićnom zakonu SFRJ, Glasnik Advokatske komore SAP Vojvodine, br. 1/1977. god., str. 31.

⁴⁾ Dr Franjo Baćić, op. cit. str. 47.

Što se tiče elementa osuđivanosti, on je vezan za evropski sistem. Naime, i po evropskom, kao i po anglo-američkom sistemu, uslovno osuđeno lice se ne smatra osuđivanim. Ali, dok je po anglo-američkom sistemu to stvarna činjenica, jer kazna nije izrečena, dotle je po evropskom sistemu to fikcija, zato što je kazna izrečena. tj. lice je osuđeno na kaznu. S obzirom da je to fikcija, mnoga zakonodavstva su je napustila. Prema tome, element osuđivanosti je vezan za evropski sistem, ali je ugrađen u ovaj model i vezan ne za izrečenu, nego za utvrđenu kaznu što predstavlja drugu specifičnost novog modela uslovne osude u našem zakonodavstvu.

Dakle, naš novi model uslovne osude predstavlja specifičnu kombinaciju između klasične uslovne osude i anglo-američkog sistema probacije. Ona se pojavljuje u dva vida, pri čemu je prvi zasnovan na klasičnom obliku evropskog sistema uz unošenje bitnih elemenata probacije, dok je drugi zasnovan na anglo-američkom sistemu probacije uz zadržavanje nekih elemenata kontinentalnog sistema uslovne osude.

Naš novi Krivični zakon, dakle, uvodi dve vrste ili dve varijante uslovne osude i to kao dve samostalne institucije. Prva vrsta je opšti tip uslovne osude. To je osuda na proveravanje, koja se sastoji u upućivanju prekora učiniocu krivičnog dela uz utvrđivanje kazne bez njenog izricanja i njegovim puštanjem na slobodu uz postavljanje određenih uslova, koje ovaj treba da ispuni sam bez tuđe kontrole, nadzora i pomoći. Druga vrsta je uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom. Ovdje se osuda na proveravanje prati službenom kontrolom u pogledu ponašanja na slobodi i ispunjavanju uslova. Naime, ispunjenje uslova se ne prepušta samom učiniocu, njegovom slobodnom ponašanju, već se uspostavlja nadzor nad ispunjavanjem postavljenih uslova i celokupnim ponašanjem.

2. Uslovi za izricanje uslovne osude

Uslovna osuda kao samostalna krivična sankcija izriče se umesto kazne, eliminišući ovu kao nepotrebnu. Nepotrebnost primene kazne zbog njene nekorisnosti u odnosu na određenog delinkventa za određeno krivično delo je osnov za izricanje uslovne osude. To znači, da se ona može primeniti samo prema određenom učiniocu i to za određeno krivično delo. Dakle, njena primena ima u principu dva ograničenja. Prvo ograničenje vezano je za krivično delo kao objektivan faktor, tj. za njegovu težinu. Po pravilu, uslovna osuda se izriče za lakša krivična dela, a samo izuzetno za teška krivična dela i to kada su učinjena pod olakšavajućim okolnostima usled kojih je predviđena mogućnost ublažavanja kazne ili pak osobođenja od kažnjavanja. Drugo ograničenje vezano je za učinioca krivičnog dela kao subjektivnog faktora. Ona se izriče takvim učiniocima čije psihološke ličnosti ne nose u sebi socijalnu opasnost kao kriminogeni faktor, već su to prilagodljive ličnosti, tako da se krivično delo pojavljuje kao rezultat greške ili izuzetne situacije. Ova dva ograničenja postoje u svim zakonodavstvima. Ona se izražavaju putem utvrđivanja zakonskih pretpostavki ili uslova za izricanje uslovne osude.

Prema našem krivičnom zakonodavstvu da bi mogla da se izrekne uslovna osuda potrebno je da budu ispunjena dva uslova. Prvi uslov jeste da je učinjeno krivično delo sa umišljajem ili iz nehata za koje sud može da izrekne njegovom izvršiocu kaznu zatvora do dve godine ili novčanu kaznu. Drugi uslov sastoji se u uverenju suda da izricanje odnosno primena kazne nije potrebna i da je samo izricanje uslovne osude, tj. upozorenje uz pretnju kazne dovoljno da se utiče na učinioca krivičnog dela da više ne vrši krivična dela. I jedan i drugi uslov zahtevaju razmatranje, kako bi smo sagledali obim i karakter uslovne osude utvrđene našim novim Krivičnim zakonom SFRJ iz 1976. godine.

Objektivni uslov vezan za težinu krivičnog dela govori o tome da se uslovna osuda izriče uglavnom za lakša krivična dela, za koja sud može izreći kaznu zatvora do dve godine ili novčanu kaznu. Da bi mogao da izrekne uslovnu osudu kao samostalnu sankciju, sud mora prethodno da utvrdi kaznu zatvora čiji iznos ne prelazi granicu od dve godine ili novčanu kaznu. Kao što je poznato, naše dosadašnje zakonodavstvo predviđalo je mogućnost primene uslovne osude za dela za koja je izrečena kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna. U odnosu na dosadašnji Krivični zakonik izgleda kao da novi Krivični zakon sužava primenu uslovne osude. To je međutim, samo privid, jer se ranije nije mogla izreći uslovna osuda za dela gde je bila izrečena kazna strogog zatvora, čak ni onda kada je ona bila izrečena u trajanju do dve godine, što će sada u nekim slučajevima biti moguće. S obzirom na tu činjenicu obim primene je ostao približno isti, tako da ukoliko ima izvesnog suženja ono je dosta malo i neće imati neki veći uticaj na praksu.⁵⁾

Uslovna osuda može biti izrečena ne samo kada je utvrđena jedna od navedenih kazni, tj. kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna bez obzira na njen iznos, nego i onda kada su one izrečene kumulativno. To znači, da se uslovnim osudom one mogu zameniti istovremeno. U ovakvome slučaju uslovna osuda se može izreći za obe kazne ili samo za kaznu zatvora. Ali je moguća i takva situacija da se uslovna osuda izrekne samo umesto utvrđene kazne zatvora, a da se uz njeno izricanje izrekne i novčana kazna. Ne bi, međutim, bilo moguće da se kod kumulativnog utvrđivanja kazne zatvora do dve godine i novčane kazne zameni ova poslednja uslovnom osudom i da se uz nju izrekne i kazna zatvora do dve godine (čl. 53 st. 5 KZ SFRJ). Dakle, ona može biti zamenjena uslovnom osudom samo uz glavnu kaznu, ali ne i samostalno kao sporedna kazna. Takva mogućnost nije postojala ni prema izmenjenoj formulaciji st. 2 čl. 48 ranijeg Krivičnog zakonika.⁶⁾

Granica od dve godine zatvora podrazumeva od suda utvrđenu, a ne od zakonodavca propisanu kaznu. To znači, da je za izricanje uslovne osude merodavna utvrđena kazna zatvora na osnovu svih okol-

⁵⁾ Prof. Lazarević takođe smatra da postoji „intencija u Predlogu da se u maksimalnoj mogućoj meri zadrži postojeće stanje, a naročito da se isključi primena uslovne osude za ona krivična dela za koja se i do sada ova osuda nije mogla izreći”. Vidi opširnije dr Ljubiša Lazarević, Pred. donošenje Krivičnog zakona SFRJ, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, br. X, 1976. god.

⁶⁾ Dr Ljubiša Jovanović, Krivično pravo, opšti deo, 1973. god., str. 283.

nosti koje utiču na odmeravanje kazne predviđenih čl. 41 KZ SFRJ ili na osnovu ublažavanja kazne u smislu čl. 42 KZ SFRJ. Prema stavu 2 člana 53 KZ SFUJ uslovna osuda može biti izrečena učiniocu i za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna, ako je putem ublažavanja iz člana 42 zakonom propisana kazna svedena na utvrđenu kaznu do dve godine zatvora ili pak na novčanu kaznu. Izricanje uslovne osude za ovako krivično delo moguće je kada zakon predviđa mogućnost blažeg kažnjavanja npr. u slučaju izvršenja teškog dela ako postoji prekoračenje nužne odbrane, pravna zabluda ili ako je delo ostalo u pokušaju zbog dobrovoljnog odustanka, tj. ako i u slučaju kada je delo izvršeno pod osobito olakšavajućim okolnostima. Radi se dakle o teškim delima koja su izvršena u izuzetnim i najčešće neskrivljenim situacijama, gde su spoljne okolnosti bile od bitnog ili čak presudnog uticaja na prouzrokovanje posledice.

To su izuzetne situacije koje dovode do izuzetka od pravila, da se uslovna osuda ne izriče za teška dela. Princip da se za teška krivična dela, krivična dela velike društvene opasnosti ne može izreći uslovna osuda ovim nije negiran, već samo potvrđen. Kao dokaz ovog pravila je stav zakonodavca da se uslovna osuda ne može izreći za ona krivična dela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora manja od jedne godine. To su uglavnom ona krivična dela za koja je zbog njihove opasnosti predviđena kazna zatvora u najmanjem iznosu od tri ili više godina. Kod ovakvih dela izricanje uslovne osude je moguće samo u jednom slučaju, a to je ako se neograničenim ublažavanjem učinilac takvog dela može osloboditi od kazne.

Uverenje suda o potrebi izricanja uslovne osude vezano je isključivo za učinioca krivičnog dela, za njegovu ličnost. To uverenje suda treba da proizađe iz činjeničnog stanja koje govori o okolnostima pod kojima je delo učinjeno i o ličnosti samog učinioca dela.⁷⁾ Da bi sud uzeo u obzir ličnost učinioca dela, on mora da upozna tu ličnost kroz njegov raniji život, posmatran u celini, kroz ponašanje pre i posle izvršenja krivičnog dela, da ustanovi stepen vinosti i motiv za izvršenje dela, kao i druge okolnosti pod kojima je ono izvršeno. Proučavanje ovih osobina, okolnosti i značajnih momenata za ispoljavanje ličnosti treba da posluži za stvaranje dijagnoze, tj. kompletne slike o ličnosti, a na bazi nje i prognoze o mogućem ponašanju ovakve ličnosti na slobodi bez primene kazne. Na osnovu dijagnoze stvara se uverenje, a iz uverenja proizilazi prognoza da se učiniocu dela može dati poverenje, da i bez primene kazne ono neće više vršiti krivična dela.

Sa stanovišta individualne prevencije ličnost učinioca krivičnog dela je značajniji elemenat od objektivnog elementa izraženog u visini utvrđene kazne za izvršeno delo. Zato, iako su oba ova uslova neophodna za izvršenje uslovne osude, ovaj subjektivni ima prednost sa sta-

⁷⁾ Dr Ljubiša Jovanović, isto delo, str. 283.

novišta ostvarivanja funkcije uslovne osude. Zbog te njegove primarne uloge neki ga teoretičari nazivaju materijalnim uslovom, za razliku od kaznene granice koja predstavlja formalni uslov.⁸⁾

3. Odlaganje izvršenja kazne

Uslovna osuda se izriče umesto kazne, ali uz njeno prisustvo. To prisustvo kazne jeste ona pretnja koja čini ovu sankciju opominjućom. Prisustvo kazne izraženo je u činjenici njenog utvrđivanja. Uslovna osuda se ne može ni izreći kao sankcija, dok se prethodno ne utvrdi postojanje krivičnog dela i krivične odgovornosti učinioca za izvršenje tog dela, a zatim dok se tom krivično odgovornom učiniocu za to delo ne utvrdi kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna ili pak obe zajedno. Tek kad se utvrdi jedna ili obe kazne, može se odlučivati da li će ta kazna biti izrečena i izvršena po pravnosnažnosti sudske presude ili će pak izvršenje utvrđene kazne biti odloženo, a samim tim i njeno izricanje. Da li će ovako utvrđena kazna biti izrečena i izvršena ili će izricanje biti odloženo i umesto njega doći do izricanja uslovne osude zavisice od ličnosti delinkvenata, uslova pod kojima je delo izvršeno, a pre svega od uverenja suda da li je kazna nužna ili nepotrebna za resocijalizaciju delinkventa odnosno za sprečavanje da u buduću ne vrši krivična dela.

Pri postojanju svih ovih pretpostavki uslovna osuda može biti izrečena uz prisustvo utvrđene kazne koja se ne izriče. Pošto izrekne uslovnu osudu sud istovremeno saopštava da kazna koja je utvrđena neće biti izvršena ako budu ispunjeni određeni uslovi u određenom vremenskom intervalu koji se zove rok kušnje ili vreme proveravanja. Koji su to uslovi koje uslovno osuđeni mora da ispuni da bi došlo do toga da utvrđena kazna ne bude izvršena?

Postoje dve vrste uslova koji moraju u toku roka kušnje biti ispunjeni: obavezni i fakultativni.

Obavezni uslov je jedan zahtev kojim se traži od uslovno osuđenog lica da za određeno vreme ne izvrši novo krivično delo. Taj rok u kome uslovno osuđeni ne sme da izvrši novo krivično delo jeste rok kušnje odnosno proveravanja. Rok kušnje može trajati od jedne do pet godina. U tom roku se proverava da li postoji sklonost za vršenje novih krivičnih dela ili ne. Kroz tu proveru potvrđuje se ili negira data prognoza o tome da je prekor izražen kroz uslovnu osudu uz davanje poverenja i postojanje pretnje, dovoljan garant da ovo lice neće više vršiti krivična dela. Ovaj uslov mora biti naveden u presudi, odnosno mora biti saopšten učiniocu krivičnog dela. Tu dužnost suda da ga izrekne u presudi, da ga saopšti učiniocu dela i čini uslov obaveznim. Bez njega nema uslovne osude, jer on čini njenu suštinu, tj. odražava svrhu individualne prevencije uz postojanje pretnje izvršenjem kazne kojom se ostvaruje generalna prevencija. Dakle, obaveznost ovde, znači, da sud mora da upozori uslovno osuđeno lice da ne sme da izvrši novo krivično delo za vreme proveravanja. Vreme proveravanja za koje

⁸⁾ Dr Stanko Frank, Teorija kaznenog prava po Krivičnom zakoniku od 1951. godine, Zagreb, 1955., str. 254.

uslovno osuđeni ne sme da izvrši novo krivično delo sud utvrđuje po slobodnoj oceni uzimajući u obzir okolnosti pod kojima je delo izvršeno i naročito ličnost učinioca držeći se zakonskih granica od jedne do pet godina.

Fakultativni uslovi su oni koje sud može, ali ne mora postaviti. Oni su dvojake prirode, tako da se mogu pojaviti kao opšti i kao posebni. Ovakva deoba zastupljena je kod jednog broja naših teoretičara.⁹⁾ Neki teoretičari vrše deobu ovih uslova na opšte i dopunske.¹⁰⁾ Izgleda nam prihvatljivija ova deoba fakultativnih uslova na opšte i posebne, pa ćemo ih tako i izložiti.

Opšti fakultativni uslovi obuhvataju one obaveze koje se najčešće javljaju kao rezultat izvršenja krivičnog dela ili su jedan od faktora izvršenja krivičnog dela. U prvu grupu spadaju obaveze uslovno osuđenog učinioca krivičnog dela da vrati imovinsku korist do koje je došao izvršenjem krivičnog dela, kao i da nadoknadi štetu koju je prčinio izvršenjem krivičnog dela. Utvrđivanjem ovih obaveza pruža se šansa izvršiocu dela da proveri težak utisak i narušeno stanje i da zadovolji interes oštećenog koji nema nikakve veze sa izvršenjem krivičnog dela. Ta materijalna obaveza vraćanja oduzetih dobara i vrednosti i naknada prouzrokovane štete ima izvanredno veliki značaj za razvijanje odgovornosti.¹¹⁾ Drugu grupu čine obaveze koje imaju za cilj da eliminišu uzroke kriminalne aktivnosti kao što su obaveza lečenja alkoholičara i narkomana.

Posebni fakultativni uslovi predviđeni su u posebnom delu, a tiču se izvršenja pojedinih konkretnih obaveza kao što su: postupanje po propisima o higijensko tehničkim zaštitnim merama pri radu, obezbeđenje smeštaja i ishrane lica na radilištima, uredno plaćanje alimentacije izdržavanim licima, postavljanje zaštitnih uređaja u fabrikama, rudnicima, radilištima i drugim gradilištima. U krivičnim zakonima pojedinih republika i autonomnih pokrajina, kao posebni fakultativni uslovi javljaju se još: kršenje porodičnih obaveza, protivpravna gradnja objekata i prouzrokovanje saobraćajnih nezgoda.

Ako jedan ili više fakultativnih uslova bude naloženo uslovno osuđenom licu, onda neizvršenje takve obaveze može biti razlog za opozivanje uslovne osude.

Jedna od posebnih mera koja se može izreći u toku roka proveravanja jeste zaštitni nadzor u okviru koga mogu biti postavljene i posebne obaveze i način njihovog ispunjavanja. Međutim, kako primena zaštitnog nadzora uz uslovnu osudu predstavlja posebnu varijantu ove institucije, to ćemo se tim posebno pozabaviti.

4. Zaštitni nadzor uz uslovnu osudu

U savremenom krivičnom zakonodavstvu kontinentalni sistem uslovne osude doživeo je značajnu transformaciju. Ta transformacija

⁹⁾ Nikola Srzentić i dr Aleksandar Stajić, *Krivično pravo, opšti deo*, Beograd, 1961. god., str. 253 i dr Ljubiša Jovanović, isto delo, str. 283.

¹⁰⁾ Dr Franjo Bačić, *Krivično pravo, opšt del*, Skopje, 1972. god., str. 641.

¹¹⁾ Stavre Filipče, *Uslovnata osuda i obesštetuvanje*, Pravna misla, Skopje, br. 6/1973. god., str. 48.

kretala se u pravcu sve većeg približavanja klasične uslovne osude anglo-američkom sistemu probacije. Iskustva stečena primenom probacije pokazala su da postoje daleko veći izgledi za resocijalizaciju određenih delinkvenata ako se uz uslovnu osudu odrede i mere zaštitnog nadzora. Poučene tim iskustvom, mnoge evropske zemlje uvele su u svoga zakonodavstva, pored obične (klasične) i uslovnu osudu sa zaštitnim nadzorom. Ovakva kombinacija uslovne osude i probacije pruža šire mogućnosti za resocijalizaciju onih delinkvenata, kod kojih se realno može očekivati, da će primena ovih mera uz uslovnu osudu bolje uticati na ostvarivanje svrhe kažnjavanja.

Uvođenje ove mere u naše krivično zakonodavstvo teklo je postepeno. Tako je, prvo Novelom Krivičnog zakonika od 1959. godine, ova kriminalno-politička mera bila predviđena samo za mlađa punoletna lica. Naime, prema odredbi člana 79 Krivičnog zakonika, punoletnom učiniocu krivičnog dela koji u vreme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu, bez obzira na njegov stepen duševne razvijenosti, sud je mogao uz uslovnu osudu izreći i meru pojačanog nadzora od strane organa starateljstva. Donošenjem novog Krivičnog zakona SFRJ od 1976. godine, ta ograničena mogućnost izricanja uslovne osude sa zaštitnim nadzorom proširena na sva lica. Tako je, zakonodavac u čl. 58. predvideo da sud može pod uslovima utvrđenim u republičkom i pokrajinskom zakonu odrediti da se učinilac kome je izrečena uslovna osuda stavi pod zaštitni nadzor za određeno vreme u toku vremena proveravanja. Zatim je u st. 2. istog člana predviđeno da zaštitni nadzor obuhvata zakonom predviđene mere pomoći, staranja, nadzora i zaštite. Ovim odredbama, savezni Krivični zakon samo je okvirno odredio uslovnu osudu sa zaštitnim nadzorom, dok je bliže regulisanje ove materije prepustio republičkim i pokrajinskim krivičnim zakonima.

Krivični zakoni socijalističkih republika i autonomnih pokrajina konkretnije regulišu sadržinu i način primene zaštitnog nadzora. Tako, KZ SR Srbije (čl. 3) predviđa da će se zaštitni nadzor odrediti ako se s obzirom na okolnosti izvršenja krivičnog dela, ličnosti učinioca, njegovog ranijeg života i njegovog držanja posle izvršenja krivičnog dela smatra da će se svrha uslovne osude bolje ostvariti uz nadzor i pružanje pomoći uslovno osuđenom licu. Odredba KZ SAP Vojvodine koja se odnosi na zaštitni nadzor, indentična je sa čl. 3 KZ SR Srbije. Dalje, KZ SR Slovenije u čl. 3 predviđa da će sud ovu meru izreći kada dođe do zaključka da se cilj kažnjavanja ne bi mogao ostvariti samom osudom i ispunjavanjem uslova i obaveza iz te osude, već je potreban nadzor i pružanje pomoći uslovno osuđenom licu. Prema KZ SR Makedonije (čl. 4) sud će se opredeliti za meru zaštitnog nadzora u slučaju kad okolnosti koje su vezane za ličnost učinioca ili njegovu okolinu ukazuju da će se tom merom ostvariti cilj kažnjavanja.

Dakle, svi krivični zakoni republika i pokrajina predviđaju izricanje ove mere u svim onim slučajevima kada sud dođe do uverenja da će se svrha kažnjavanja bolje, uspešnije ostvariti ako se uz uslovnu osudu odredi zaštitni nadzor. Određivanje mera zaštitnog nadzora sigurno pretpostavlja da sud ima već određena saznanja o ličnosti de-

linkventa, njegovom ranijem životu, socijalnim prilikama pod kojima živi i radi i tome slično.¹²⁾ Bez tih saznanja teško se može očekivati da će sud moći da odredi adekvatnu meru zaštitnog nadzora, koja bi na najbolji mogući način uticala na osuđenog da ne vrši nova krivična dela. Možda bi u tom smislu bilo korisno razmišljati o uvođenju jedne tzv. socijalne ankete koja bi prethodila ne samo osudi sa zaštitnim nadzorom, nego i svakom drugom uslovnom odlaganju izvršenja kazne. Iskustva mnogih zemalja u kojima je uvedena jedna ovakva anketa pokazuju da sudovi mnogo manje greše u izboru mera koje će primeniti prema uslovno osuđenom licu. U tom pogledu rešenje koje je prihvatio Krivični zakonik Danske, možda bi moglo da inicira i našeg zakonodavca, da u skoroj budućnosti predvidi postojanje jedne ovakve ankete. Naime, prema ovom Zakoniku, u slučaju kada ima mesta verovanju da se može izreći uslovna osuda, sud je dužan da pristupi posebnoj anketi u cilju dobijanja obaveštenja o ranijem i sadašnjem životu okrivljenog, njegovoj porodici, njegovom radu i obrazovanju, fizičkom i moralnom stanju, ka i o svim drugim okolnostima koje mogu biti od značaja za donošenje odgovarajuće odluke. Ovu anketu sprovode, po pravilu, one službe, odnosno ustanove koje su i inače zadužene za nadzor nad licima koja su uslovno osuđena. Zahtev za sprovođenje ove ankete podnosi ovim službama nadležni javni tužilac. Službe koje su sprovodile anketu obavezno prisustvuju suđenju okrivljenog.¹³⁾

Što se tiče sadržine zaštitnog nadzora, svi krivični zakoni republika i autonomnih pokrajina uglavnom polaze od manje više istih obaveza. Tako se te obaveze najčešće sastoje u blagovremenom obaveštavanju o promeni mesta boravka odnosno prebivališta osuđenog, prestanku posećivanja određenih lokala i upotrebe alkoholnih pića i opojnih droga, osposobljavanju za zanimanje i prihvatanju zaposlenja koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, izdvajanju iz sredine i prestanka druženja sa licima koja loše utiču na osuđenog, obaveznom lečenju u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi i drugim sličnim merama. Osnovna svrha svih ovih obaveza je usmeravanje života i ponašanja osuđenog lica u smislu postizanja društveno korisnih ciljeva i onemogućavanja ponovnog vršenja krivičnih dela.¹⁴⁾ Da bi se taj cilj uspešno ostvario mora se posebna pažnja posvetiti izboru mera zaštitnog nadzora. Od pravilnog izbora ovih mera u mnogome zavisi i ostvarivanje same svrhe uslovne osude. Stoga su uglavnom svi krivični zakoni republika i autonomnih pokrajina, predvideli i određene kriterijume kojih se sud mora pridržavati prilikom izbora obaveza, koje postavlja uslovno osuđenom licu. Tako, prilikom izbora obaveza, sud je dužan da naročito uzme u obzir, godine starosti učinioca, njegove psihičke osobine, pobude iz kojih je delo učinjeno, lične prilike, raniji život i ponašanje učinioca posle izvršenog krivičnog dela, kao i opravdanost određivanja obaveza za postizanje svrhe uslovne osude. Isto tako, sud mora da vo-

¹²⁾ Dr Franjo Bačić, citirani članak, str. 54.

¹³⁾ Luisier: Les mesures des techniques progres à remédier aux conséquences sociales des courtes peines d'emprisonnement, Revue internationale de droit penal, 1959, Nr. 3—4. Citiramo po dr Desanka Lazarević, Kratkotrajne kazne lišenja slobode, Beograd, 1974., str. 111.

¹⁴⁾ Dr Desanka Lazarević, op. cit. str. 112.

di računa i o tome da izborom obaveza ne povredi ljudsko dostojanstvo osuđenika, kao i da mu ne nameće neke obaveze koje bi mu stvarale nepotrebne poteškoće u njegovom prevaspitavanju. Prema tome, kod izbora mera zaštitnog nadzora, sud mora s jedne strane, da vodi računa pre svega, da te obaveze budu što je moguće više prilagođene ličnosti učinioca krivičnog dela, a s druge strane opet, da one ne budu isuviše obimne i teške, kako ne bi promašile cilj zbog čega su i određene.

Kod izbora obaveza od velikog značaja su odredbe zakonodavca kojima se ovlašćuje sud, da jednom određene mere može u toku vremena proveravanja izmeniti prilagođavajući ih uvek pre svega, ličnosti učinioca krivičnog dela. Tako, ako osuđeni kome je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud postavio, sud ga može opomenuti ili pak, može ranije obaveze zameniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena proveravanja, ili opozvati uslovnu osudu (čl. 58 st. 4 KZ SFRJ). Međutim, ukoliko u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha ove mere, može zaštitni nadzor ukinuti i pre isteka određenog vremena. Takva ovlašćenja suda su nešto sasvim normalno. Time se, kako ističe prof. Bačić, „stvara mogućnost da se zaštitni nadzor kao tretman na slobodi prilagođava toku stvari, novim okolnostima, novim životnim situacijama, prikazanim uspesima i neuspesima”.¹⁵⁾

Pored pravilnog izbora mera koje treba postaviti uslovno osuđenom licu, značajnu ulogu imaju i organi nadležni za njihovo sprovođenje. Od njihove sposobnosti i angažovanosti u velikoj meri zavisi ostvarivanje same svrhe uslovne osude. Stoga se ovom pitanju mora posvetiti posebna pažnja. Krivični zakoni republika i autonomnih pokrajina dosta su načelno ovo regulisali. Tako, npr. KZ SR Srbije i KZ SAP Vojvodine predviđaju da je osuđeni kome je uz uslovnu osudu određen zaštitni nadzor obavezan da se javlja organu nadležnom za vršenje zaštitnog nadzora u rokovima koji ovaj odredi. Iz ovako postavljene odredbe, ne vidi se konkretno koji je to organ. KZ SR Slovenije predviđa da nadzor vrši posebni savetodavac. Isto tako, i ovde se ne vidi odakle potiče to lice (da li je to lice iz sastava postojećih službi socijalne zaštite ili drugog organa), kao i ko ga postavlja. Jedino je KZ SR Makedonije bio nešto određeniji, predviđajući da nadzor i pomoć uslovno osuđenom licu pruža socijalni radnik. Dalje, isti Zakon predviđa da sud može, ako nađe da za to postoje pogodni uslovi, nadzor i pomoć poveriti organizaciji udruženog rada gde osuđeni radi, mešnoj zajednici i drugoj samoupravnoj organizaciji i zajednici.

Mišljenja smo da su krivični zakoni republika i autonomnih pokrajina trebali više pažnje da posvete ovom pitanju, predviđajući tačno koji su to organi, kao i način sprovođenja mera zaštitnog nadzora. Iako se svi krivični zakoni nisu decidirano izjasnili o organima, verovatno će sprovođenje ovih mera vršiti postojeći organi socijalne zaštite. To će sigurno iziskivati i nove napore društva na bržem osposobljavanju kvalifikovanog kadra i većem izdvajanju materijalnih sredstava za funkcionisanje ovih organa.

¹⁵⁾ Dr Franjo Bačić, op. cit. str. 55.

Imajući sve ovo u vidu, krivični zakoni republika i autonomnih pokrajina (izuzev KZ SR Slovenije koji ne predviđa odlaganje) su u prelaznim i završnim odredbama predvideli da će se odredbe o zaštitnom nadzoru uz uslovnu osudu primenjivati od dana kada to posebnim zakonom bude određeno, a najkasnije (kod većine krivičnih zakona) od 1. jula 1979. godine. Svakako da treba očekivati da će u tom zakonu, svaka republika odnosno pokrajina bliže i preciznije odrediti način sprovođenja mera zaštitnog nadzora.

5. Izricanje drugih sankcija uz uslovnu osudu

Uslovna osuda i kazne se međusobno isključuju. To je pravilo, jer se uslovna osuda izriče u slučajevima gde je izvršenje kazne nekorisno i obrnuto — kazna se izriče tamo gde nema mesta izricanju uslovne osude. Od ovog pravila, međutim, ima jedan izuzetak. Taj izuzetak odnosi se na mogućnost izricanja novačne kazne uz uslovnu osudu kojim se zamenjuje kazna lišenja slobode u trajanju do dve godine. Naime, kao što smo videli, prema čl. 53 st. 5 KZ SFRJ, ako sud za izvršeno krivično delo utvrdi kumulativno kaznu lišenja slobode u trajanju do dve godine i novčanu kaznu, on može da izrekne uslovnu osudu za obe ove kazne ili samo za kaznu zatvora. U ovom drugom slučaju, on uz uslovnu osudu izriče novčanu kaznu određujući istovremeno i rok njenog izvršenja. Treba reći da je inače primena sporednih kazni uz uslovnu osudu veoma sporna.¹⁶⁾ Naš zakonodavac je taj spor javno rešio time što je omogućio izricanje novčane kazne, a konfiskacija imovine nije moguća jer se izriče uz kaznu zatvora preko tri godine, gde je isključena primena uslovne osude.

Prirodno je da se uz uslovnu osudu mogu izreći mere bezbednosti. Svrha njihove primene jeste otklanjanje stanja ili uslova koji su igrali ili mogu igrati ulogu u podsticanju na vršenje krivičnih dela, a to je sasvim u skladu sa svrhom primene uslovne osude. To je i razlog zašto zakonodavac nalaže izvršenje mera bezbednosti uz uslovnu osudu.

Uz uslovnu osudu mogu se izreći sledeće mere bezbednosti: zabrana upravljanja motornim vozilom, oduzimanje predmeta, obavezno lečenje alkoholičara i narkomana, zabrana vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti, zabrana javnog istupanja i proterivanja stranaca iz zemlje (čl. 62 st. 3 i 4 KZ SFRJ).

Prilikom izricanja nekih mera bezbednosti uz uslovnu osudu, sud može odrediti da one imaju karakter odložnih i opozivnih uslova. Naime, prilikom njihovog izricanja, ukoliko im da takav karakter sud upozorava uslovno osuđenog da može doći do opozivanja uslovne osude ako se ne pridržava obaveze lečenja od alkoholizma ili narkomanije, odnosno ako prekrši neku od napred navedenih zabrana (vidi čl. 65 st. 4, čl. 66 st. 3, čl. 68 st. 5 KZ SFRJ).

Primena svih ovih mera bezbednosti ima izrazito preventivni, zaštitni karakter i za pojedinca i društvo, ali pre svega, za društvo i zato

¹⁶⁾ Opširnije o tome vidi dr Tihomir Vasiljević, Uslovna osuda, Mostar, 1935. god., str. 218—227.

se i pojavljuju kao mere socijalnog poretka kojima se neutrališe ili eliminiše potencijalna opasnost.

Vaspitne mere se ne mogu izreći uz uslovnu osudu, iz prostog razloga što se uslovna osuda ne može izreći prema maloletnim licima (čl. 73 st. 4 KZ SFRJ). Ona se ne može izreći ni prema mlađim punoletnicima licima za dela koja su izvršili kao maloletnici osim u jednom slučaju, a to je kada je takvo lice u vreme suđenja navršilo dvadeset i jednu godinu pa mu se u smislu št. 4 čl. 81 KZ SFRJ može maloletnički zatvor zameniti kaznom zatvora do dve godine i izreći uslovna osuda. Ali se ni u tom slučaju uz uslovnu osudu ne može izreći nikakva vaspitna mera. Prema tome, uslovna osuda i vaspitne mere se međusobno isključuju. To je i razumljivo, jer je uslovna osuda vezana za kaznu, a vaspitna mera ne, ona je njena suprotnost.

LA CONDAMNATION CONDITIONNELLE DANS LA NOUVELLE LÉGISLATION PÉNALE

— Résumé —

L'auteur étudie la condamnation conditionnelle d'après la nouvelle législation pénale yougoslave. Dans la première partie de l'article l'auteur a exposé les caractéristiques et les variantes du nouveau modèle de la condamnation conditionnelle. Ainsi d'après la nouvelle Loi pénale de la République Socialiste Fédérative de Yougoslavie la condamnation conditionnelle est la sanction qui consiste dans la fixation de la peine à l'auteur de l'infraction en spécifiant en même temps que la peine ne sera pas exécutée si le condamné ne commet pas une nouvelle infraction dans le délai déterminé. D'après cette disposition on voit clairement que par la condamnation en tant que sanction pénale autonome on remplace et ensuite on accorde la grâce au prononcé et à l'exécution de la peine fixée par le tribunal. La peine conditionnelle ne rompt pas le lien avec la peine, mais elle n'est plus une peine mais une sanction pénale autonome, qui est prononcée à sa place, en l'éliminant dans les cas déterminés en tant qu'inefficace et inutile au point de vue social. En tant que sanction pénale autonome elle est prononcée comme telle, pour elle seule, sans le prononcé de la peine et au lieu d'elle. Donc, le nouveau modèle de la condamnation conditionnelle ne contient pas le prononcé de la peine, mais le prononcé de la seule condamnation conditionnelle en tant que réprobation sociale pour l'infraction commise, pour laquelle a été constatée la faute de l'auteur de cette infraction et sur sa base la peine. La peine est fixée mais n'est pas prononcée. Cependant cela ne signifie absolument pas que la peine fixée ne sera pas communiqué conditionnellement à la personne condamnée. Elle est communiquée à la personne condamnée seulement au moyen du prononcé de la condamnation conditionnelle.

L'essence du nouveau modèle de la condamnation conditionnelle d'après la législation pénale yougoslave se manifeste dans les caractéristiques suivantes. Premièrement, la condamnation conditionnelle est une sanction pénale autonome qui est prononcée comme telle au lieu de la peine. Deuxièmement, la condamnation conditionnelle est une sanction éducative réprobatrice et d'admonestation qui consiste dans la condamnation à soumettre à l'épreuve, c'est-à-dire à la vérification de l'auteur de l'infraction dans la période déterminée. Et, troisièmement, la condamnation conditionnelle en tant que sanction pénale autonome ne s'appuie pas sur la peine prononcée, mais sur la peine fixée en tant qu'admonestation que la peine peut être prononcée et exécutée, si les conditions posées ne sont pas remplies et de cette manière que le pronostic judiciaire ne soit pas réalisé. Ensuite l'auteur a exposé les variantes du nouveau modèle de la condamnation conditionnelle. Ainsi, d'après la nouvelle législation il y a deux sortes ou deux variantes de la condamnation conditionnelle. La première sorte est le type général de la condamnation conditionnelle. C'est la condamnation à la mise à l'épreuve, c'est-à-dire à la vérification qui consiste dans la réprimande adressée à l'auteur de l'infraction en fixant la peine sans la prononcer et en posant les conditions déterminées, que la personne qui a été condamnée conditionnellement doit remplir sans le contrôle, la surveillance et l'aide d'autrui. La deuxième sorte ou variante est la condamnation conditionnelle avec le contrôle de protection. A la différence de la première variante, dans ce cas la condamnation à la vérification est suivie du contrôle officiel en ce qui concerne le comportement en liberté et la réalisation des conditions posées. En effet, la

réalisation des conditions posées n'est pas laissée à l'auteur même de l'infraction, à son comportement libre, mais le contrôle est établi sur la réalisation des conditions posées et sur son comportement tout entier.

Dans la deuxième partie de l'article l'auteur a exposé en détail le contrôle de protection avec la condamnation conditionnelle. La condamnation conditionnelle est effectuée de manière plus conforme pour la réalisation du but de la ressocialisation des délinquants déterminés, de telle sorte que maintenant la possibilité est prévue de l'application du contrôle de protection avec la condamnation conditionnelle. Le contrôle de protection comprend les mesures prévues par la loi d'assistance, de sollicitude, de contrôle et de protection, il est, selon l'estimation du tribunal, prononcé à l'auteur de l'infraction auquel a été prononcé la condamnation conditionnelle pour un temps déterminé au cours de la période de vérification. De cette manière la condamnation conditionnelle complétée par le contrôle de protection s'est rapprochée, et même parfois s'est identifiée, à l'institution de l'épreuve. L'application de cette institution, d'après les informations existantes, a donné de très bons résultats et une telle institution jusqu'à présent (sans compter le contrôle renforcé des organes de tutelle à l'égard des mineurs) manquait à notre législation pénale. Nous sommes d'avis que l'introduction d'une telle sorte d'épreuve (probatio), quand les organes de l'exercice du contrôle seront organisés et développés donneront aussi de bons résultats dans notre pratique. Probablement les résultats de l'application de la condamnation conditionnelle avec le contrôle de protection s'amélioreraient davantage si on introduisait dans tous les cas correspondants l'enquête sociale, qui assurerait régulièrement la mise à la disposition suffisamment de données sur les conditions de vie et la personne de l'auteur de l'infraction, ce qui a été examiné chez nous jusqu'à présent seulement dans certains cas.